ଉତ୍ତର ପ୍ରଦେଶ ରାଜ୍ୟ

ବନାମ

ସବିର ଅଲି ଏବଂ ଅନ୍ୟଜଣେ

[ଏମ୍. ହିଦାୟତୁଲ୍ଲା ଏବଂ ଏନ୍. ରାଜାଗୋପାଳ ଆୟାଙ୍ଗର, ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିଦ୍ୱୟ]

1964

ମାର୍ଚ୍ଚ 24

ଅପରାଧିକ ବିଚାର--ଉତ୍ତର ପ୍ରଦେଶ ଘରୋଇ ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିନିୟମ (1949 ର VI) ଅଧୀନରେ ଅପରାଧ--କେବଳ ଦ୍ୱିତୀୟ କିମ୍ବା ତୃତୀୟ ଶ୍ରେଣୀ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅପରାଧଗୁଡ଼ିକର ବିଚାର ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା- ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବିଚାର-- ବୈଧତା-- ସାଧାରଣ ଏବଂ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବ୍ୟବସ୍ଥା-- ଫୌଜଦାରୀ କାର୍ଯ୍ୟବିଧି ସଂହିତା, 1898 (1898 ର ଅଧିନିୟମ 5), ଧାରା 28 ଏବଂ 29 (1) ।

ଜିଲ୍ଲା ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ଅଭିଯୋଗ କ୍ରମେ ଉତ୍ତର ପ୍ରଦେଶ ଘରୋଇ ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିନିୟମ, 1949 ର ଧାରା 15 (1) ଅନୁଯାୟୀ ଏକ ଅପରାଧ ପାଇଁ ଉତ୍ତରଦାତାମାନଙ୍କ ବିଚାର କରାଯାଇଥିଲା । ପ୍ରଥମ ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ବିରୋଧରେ ଅଭିଯୋଗ ଥିଲା ଯେ ସେ ସକ୍ଷମ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଅନୁମତି ବିନା ଗୋଟିଏ ତେନ୍ତୁଳି ଗଛ କାଟିବା ଏବଂ ଏହାକୁ ହଟାଇବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଉତ୍ତରଦାତା ସଂଖ୍ୟା 2 ଙ୍କୁ ବିକ୍ରି କରିଥିଲେ ଏବଂ ଉତ୍ତରଦାତା ସଂଖ୍ୟା 2 ଙ୍କ ବିରୋଧରେ ଅଭିଯୋଗ ହୋଇଥିଲା ଯେ ସେ ଗଛଟିକୁ କାଟି ଏହାକୁ ହଟାଇ ଦେଇଥିଲେ । ଦ୍ୱିତୀୟ ଶ୍ରେଣୀ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ଶ୍ରୀ ଉପାଧ୍ୟାଙ୍କ ପାଖକୁ ଆସିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହି ଅଭିଯୋଗକୁ ଜଣେ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କଠାରୁ ଅନ୍ୟ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତର କରାଯାଇଥିଲା । ସେ ସମସ୍ତ ପ୍ରମାଣ ନଥିଭୁକ୍ତ କରିବା ପରେ ଏବଂ ଦୁଇ ଜଣ ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କୁ ପରୀକ୍ଷା କରିବା ପରେ, ତାଙ୍କୁ ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟର କ୍ଷମତା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହା ପରେ, ତାଙ୍କ ରାୟ ଦ୍ୱାରା ଉତ୍ତରଦାତାମାନେ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଥିଲେ ଏବଂ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କୁ 50/- ଟଙ୍କା ଜରିମାନା ଦେବା କିମ୍ବା ଏକ ମାସ ପାଇଁ ସାଧାରଣ କାରାବାସ ଭୋଗିବା ଦଣ୍ଡରେ ଦଣ୍ଡିତ ହୋଇଥିଲେ । ଆବେଦନ ଉପରେ, ଯାହା ପରେ ଏକ ପୁନରୀକ୍ଷଣରେ ରୂପାନ୍ତରିତ ହୋଇଥିଲା, ଅତିରିକ୍ତ ଦୌରା ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କୁ ଏକ ସୁପାରିଶ କରିଥିଲେ ଯେ ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ହୋଇଥିବା ବିଚାରକୁ ରଦ୍ଦ କରାଯାଉ କାରଣ ଏହି ଅପରାଧର ବିଚାର କରିବାକୁ ତାଙ୍କର କୌଣସି ଅଧିକାରିତା ନାହିଁ । ଏହି ସୁପାରିଶର ଶୁଣାଣି ନ୍ୟାୟାମୂର୍ତ୍ତି ମୁଲ୍ଲାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିଲା, ଯିଏ ବିଚାରକୁ ଉପଯୁକ୍ତ ବୋଲି ମତ ରଖିଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ସେହି ନ୍ୟାୟାଳୟର ରାୟ ତାଙ୍କ ମାର୍ଗରେ ବାଧା ସୃଷ୍ଟି କରୁଥିବାରୁ, ସେ ଏହି ମାମଲାକୁ ଏକ ବୃହତ ବିଚାରପୀଠକୁ ପଠାଇଥିଲେ । ଏହି ମାମଲାର ଶୁଣାଣି ଏକ ଦୁଇଜଣିଆ ଖଣ୍ଡପୀଠ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ବିଦ୍ୱାନ ବିଚାରପତିମାନେ ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ଭିନ୍ନ ମତ ରଖିଥିଲେ । ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଜଷ୍ଟିସ୍ ନିଗମଙ୍କ ମତ ଥିଲା ଯେ ଏହି ବିଚାର ବୈଧ, କିନ୍ତୁ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଜଷ୍ଟିସ୍ ସିଂ ତାଙ୍କ ସହ ସହମତ ନଥିଲେ । ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଜଷ୍ଟିସ୍ ବର୍ମାଙ୍କ ପାଖରେ ଏହି ମାମଲା ରଖାଯାଇଥିଲା, ଯିଏ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଜଷ୍ଟିସ୍ ସିଂହଙ୍କ ମତକୁ ସହମତି ଦେଇଥିଲେ ଏବଂ ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ବିରୋଧରେ ହୋଇଥିବା ଦୋଷାରୋପ ଏବଂ ଦଣ୍ଡାଦେଶକୁ ବାତିଲ କରାଯାଇଥିଲା ।

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଜଷ୍ଟିସ୍ ନିଗମଙ୍କ ମତ ଅନୁଯାୟୀ, ଯିଏ ଜଷ୍ଟିସ୍ ମୁଲ୍ଲାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦିଆଯାଇଥିବା ବିଚାରାର୍ଥ ପ୍ରେରଣ ଆଦେଶର ସମର୍ଥନ ପାଇଥିଲେ, ଧାରା 15 (1) ଅନୁଯାୟୀ ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କୁ ଏକ ଅପରାଧର ବିଚାରରୁ ରୋକିବା ପାଇଁ କିଛି ନଥିଲା, କାରଣ ଫୌଜଦାରୀ କାର୍ଯ୍ୟବିଧି ସଂହିତାର ଅନୁସୂଚୀ III ଅନୁଯାୟୀ, ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ସାଧାରଣ କ୍ଷମତାକୁ ଦ୍ୱିତୀୟ ଶ୍ରେଣୀ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ସାଧାରଣ କ୍ଷମତାରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଯାଇଛି । ଅନ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ଅନୁଯାୟୀ, ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିନିୟମ, ଦ୍ୱିତୀୟ ଏବଂ ତୃତୀୟ ଶ୍ରେଣୀ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟମାନଙ୍କୁ ଅଧିକାରିତା ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ, ଏବଂ ଏହା କୌଣସି ବରିଷ୍ଠ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ଅଧିକାରିତା କ୍ଷେତ୍ରକୁ ବାଦ ଦେଇଥାଏ । ଆବେଦନର ପ୍ରମାଣପତ୍ର ଦ୍ୱାରା:

1964

ଉତ୍ତରପ୍ରଦେଶ ରାଜ୍ୟ ବନାମ ସାବିର ଅଲି ଏବଂ ଅନ୍ୟଜଣେ

ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ହିଦାୟତୁଲ୍ଲା

ନିର୍ଣ୍ଣୟ ହୋଇଛି: (i) ଅଧିନିୟମର ଧାରା 15ର ଦ୍ୱିତୀୟ ଉପଧାରାର ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକ କିମ୍ବା ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ସାଧାରଣ କ୍ଷମତାର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବହୀନ ନୁହେଁ । ଅନୁସୂଚୀ-III ର ପ୍ରୟୋଗ ଦ୍ୱାରା ଫୌଜଦାରୀ କାର୍ଯ୍ୟବିଧି ସଂହିତାର ଧାରା 29ର ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକ ଅନାବଶ୍ୟକ ଏବଂ ବ୍ୟର୍ଥ ହୋଇଯିବ, ଅତିକମରେ ସେହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେଉଁଠି ଦ୍ୱିତୀୟ ଅନୁସୂଚୀର ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଗ ଲାଗୁ ହୋଇଥାଏ । ଧାରା 15 (2) ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନ୍ୟାୟାଳୟକୁ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରେ ଏବଂ ଧାରା 29 (1) ର ଶବ୍ଦକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଅନ୍ୟ କୌଣସି ନ୍ୟାୟାଳୟ ଧାରା 15 (1) ଅନୁଯାୟୀ ଅପରାଧଗୁଡ଼ିକର ବିଚାର କରିପାରିବେ ନାହିଁ ଯଦିଓ ସେହି ନ୍ୟାୟାଳୟଗୁଡ଼ିକର କ୍ଷମତା ଦ୍ୱିତୀୟ ଏବଂ ତୃତୀୟ ଶ୍ରେଣୀର ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ଠାରୁ ଅଧିକ ଥାଏ । ଦ୍ୱିତୀୟ ଅନୁସୂଚୀରେ, ଯାହା ଦଣ୍ଡ ସଂହିତା ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ ଆଇନ ଅଧୀନରେ ଅପରାଧଗୁଡ଼ିକର ବିଚାର ପାଇଁ ଅଦାଲତମାନଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥାଏ, ଏହାକୁ ବାଦ ଦିଆଯାଇଛି, ତୃତୀୟ ଅନୁସୂଚୀ ପରୋକ୍ଷ ଭାବରେ ସମାନ ଫଳାଫଳ ଆଣିପାରିବ ନାହିଁ । ତେଣୁ ତୃତୀୟ ଅନୁସୂଚୀର ବ୍ୟବସ୍ଥା ସାଧାରଣ କ୍ଷମତାକୁ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିବା ପାଇଁ ଗ୍ରହଣ କରାଯିବା ଉଚିତ ଏବଂ ଦ୍ୱିତୀୟ ଅନୁସୂଚୀ ଭଳି ଅପରାଧଗୁଡ଼ିକର ବିଚାର ପାଇଁ ଅଧିକାରିତା ସୃଷ୍ଟି କରିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ ।

(ii) ଅଧିନିୟମ 15ର ବ୍ୟବସ୍ଥା ସହିତ ପଢାଯାଉଥିବା ସଂହିତାର ଯୋଜନା ସ୍ୱଷ୍ଟ ଭାବେ ଦର୍ଶାଏ ଯେ, ଧାରା 15 ଅଧୀନରେ ଥିବା ଅପରାଧ କୌଣସି ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବିଚାରଯୋଗ୍ୟ ନୁହେଁ, ସେତେବେଳେ ହେବ ଯଦି ଦ୍ୱିତୀୟ ଅନୁସୂଚୀର ପ୍ରୟୋଗ ହୋଇଥିବ । ତେଣୁ ସେମାନେ ଦ୍ୱିତୀୟ ଉପ-ଧାରାରେ ନାମିତ ହୋଇଥିବା ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବିଚାରଯୋଗ୍ୟ । ଏହାକୁ ଧରି ରଖିବାର କାରଣ, ଦ୍ୱିତୀୟ କିମ୍ବା ତୃତୀୟ ଶ୍ରେଣୀର ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହେବା, ଯେପରି ମାମଲା ହେଉନା କାହିଁକି, ଏକ ଆବେଦନ ପାଇଁ ଖୋଲା ଥିବାବେଳେ, ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ବିଚାରଣ ପରେ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହେବା ଏବଂ 50/- ଟଙ୍କାର କିମ୍ବା 200/- ଟଙ୍କାରୁ ତଳକୁ ଜୋରିମାନା ଦଣ୍ଡାଦେଶ ଆବେଦନଯୋଗ୍ୟ ନୁହେଁ । ଏହା ଏପରି ଏକ ପରିସ୍ଥିତି ଯାହାକୁ ଧ୍ୟାନରେ ରଖିବା ଆବଶ୍ୟକ ।ଏହି ମାମଲାରେ ଏହାକୁ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଭାବରେ ଚିତ୍ରିତ ହୋଇଛି । ବିଚାର ସମୟରେ ଯଦି ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କୁ ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ କ୍ଷମତା ଦିଆଯାଇ ନ ଥାନ୍ତା, ତେବେ ସେହି ନିର୍ଣ୍ଣୟ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏକ ଅପିଲ କରାଯାଇଥାନ୍ତା । ଉତ୍ତରଦାତାମାନେ ଆବେଦନ କରିବାର ଅଧିକାରରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇଥିଲେ । କୌଣସି ଘଟଣା କ୍ରମରେ , ଧାରା 29 (1) ର ସ୍ୱଷ୍ଟ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକ ଦୃଷ୍ଟିରେ, ଏହି ମାମଲାଗୁଡ଼ିକର ବିଚାର ଧାରା 15 (2) ରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ହେବା ଉଚିତ ଥିଲା ଏବଂ ଯେହେତୁ ବିଚାର ଜଣେ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଥିଲା, ଯାହାଙ୍କୁ ଅପରାଧର ବିଚାର କରିବାକୁ କ୍ଷମତା ଦିଆଯାଇ ନଥିଲା, ତେଣୁ ଏହି କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନକୁ ଫୌଜଦାରୀ କାର୍ଯ୍ୟବିଧି ସଂହିତାର ଧାରା 530 (p) ଅନୁଯାୟୀ ସଠିକଭାବେ ଅସିଦ୍ଧ ଘୋଷଣା କରାଯାଇଥିଲା ।

ଜଙ୍ଗୁ ବନାମ ରାଜ୍ୟ, ଏ. ଆଇ. ଆର., 1952 ଏଏଲଏଲ 872 ଏବଂ *ହରବଂସ ସିଂହ ବନାମ ରାଜ୍ୟ*, ଏ. ଆଇ. ଆର. 1953 ଏଏଲଏଲ 179 ମାମଲାକୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଥିଲା ।

ଫୌଜଦାରୀ ଆବେଦନ କ୍ଷେତ୍ରାଧିକାର: ଫୌଜଦାରୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 193/1962 । ମାର୍ଚ୍ଚ 12,1962 ମସିହାରେ ଆହ୍ଲାବାଦ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ (ଲକ୍ଷ୍ନୌ ଖଣ୍ଡପୀଠ) ଲକ୍ଷ୍ନୌର କ୍ରିମିନାଲ ରେଫରେନ୍ସ ସଂଖ୍ୟା 21/1961 ରେ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ରାୟ ଏବଂ ଆଦେଶରୁ ଏହି ଆବେଦନ ଆସିଛି ।

ଓ. ପି. ରାଣା, ଆତିକୁର-ରେହମାନ ଏବଂ ସି. ପି. ଲାଲ, ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପାଇଁ ।

ଉତ୍ତରଦାତା ହାଜର ହୋଇନଥିଲେ ।

ମାର୍ଚ୍ଚ 24,1964 । ନ୍ୟାୟାଳୟର ରାୟ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା

1964
ଉତ୍ତରପ୍ରଦେଶ
ରାଜ୍ୟ
ବନାମ
ସାବିର ଅଲି ଏବଂ ଅନ୍ୟଜଣେ
ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ହିଦାୟତୁଲ୍ଲା

ନ୍ୟାୟାମୂର୍ତ୍ତି ହିଦାୟାତୁଲ୍ଲାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା-- ଏହା ହେଉଛି ଉତ୍ତର ପ୍ରଦେଶ ଘରୋଇ ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିନିୟମ (1949 ର VI) ର ଧାରା 15 (1) ଅନୁଯାୟୀ ଏକ ଅପରାଧ ପାଇଁ ଉତ୍ତରଦାତାମାନଙ୍କ ବିଚାରକୁ ରଦ୍ଦ କରି ମାର୍ଚ୍ଚ 12,1962 ରେ ଏହାର ଆଦେଶ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆହ୍ଲାବାଦ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ (ଲକ୍ଷ୍ନୌ ଖଣ୍ଡପୀଠ) ଦ୍ୱାରା ମଞ୍ଜୁର ହୋଇଥିବା ପ୍ରମାଣପତ୍ର ଦ୍ୱାରା ଏହି ଆବେଦନ ଆସିଛି । ଏହି ବିଚାର ଫେବୃଆରୀ 11, 1959 ରେ ଜିଲ୍ଲା ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ବହରାଇଚଙ୍କ ଅଭିଯୋଗ ଉପରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା । ପ୍ରଥମ ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ବିରୋଧରେ ଅଭିଯୋଗ ହୋଇଥିଲା ଯେ ସେ ସକ୍ଷମ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଅନୁମତି ବିନା ଗୋଟିଏ ତେନ୍ତୁଳି ଗଛ କାଟିବା ଏବଂ ଏହାକୁ ହଟାଇବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଉତ୍ତରଦାତା ସଂଖ୍ୟା 2 କୁ ବିକ୍ରି କରିଥିଲେ ଏବଂ ଉତ୍ତରଦାତା ସଂଖ୍ୟା 2 ଙ୍କ ବିରୋଧରେ ଅଭିଯୋଗ ହୋଇଥିଲା ଯେ ସେ ଗଛଟିକୁ କାଟି ଏହାକୁ ହଟାଇ ଦେଇଥିଲେ । ଦ୍ୱିତୀୟ ଶ୍ରେଣୀ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ଥିବା ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଟି. ବି. ଉପାଧ୍ୟାୟଙ୍କ ପାଖକୁ ଏହି ଅଭିଯୋଗ ଆସିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହି ଅଭିଯୋଗକୁ ଜଣେ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ଠାରୁ ଅନ୍ୟ ଜଣକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତର କରାଯାଇଥିଲା । ଶ୍ରୀ ଉପାଧ୍ୟାୟ ସମସ୍ତ ପ୍ରମାଣ ନଥିଭୁକ୍ତ କରିବା ପରେ ଏବଂ ଦୁଇ ଜଣ ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କୁ ଯାଞ୍ଚ କରିବା ପରେ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ କ୍ଷମତାପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହା ପରେ ସେ ଏହି ମାମଲାରେ ରାୟ ଶୁଣାଇଥିଲେ ଏବଂ ଉତ୍ତରଦାତାମାନଙ୍କୁ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରି ସେ ସେମାନଙ୍କୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ 50/-ଟଙ୍କା ଜୋରିମାନା ଦେବାକୁ କିମ୍ବା ଏକ ମାସ ପାଇଁ ସାଧାରଣ କାରାବାସ ଭୋଗିବା ଦଣ୍ଡରେ ଦଣ୍ଡିତ କରିଥିଲେ । ଉତ୍ତରଦାତାମାନେ ଅତିରିକ୍ତ ଦୌରା ବିଚାରପତି, ବହରାଇଚଙ୍କ ପାଖରେ ଏକ ଆବେଦନ ଦାଖଲ କରିଥିଲେ ଯାହା ପରେ ଏକ ପୁନରୀକ୍ଷଣରେ ପରିଣତ ହୋଇଥିଲା । ବିଦ୍ୱାନ ଅତିରିକ୍ତ ଦୌରା ବିଚାରପତି, ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟକୁ ଏକ ସୁପାରିଶ କରିଥିଲେ ଯେ ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ହୋଇଥିବା ବିଚାରକୁ ରଦ୍ଦ କରାଯାଉ, କାରଣ ଏହି ଅପରାଧର ବିଚାର କରିବା ପାଇଁ ତାଙ୍କର କୌଣସି ଅଧିକାରିତା ନାହିଁ । ଏହି ସୁପାରିଶ ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ମୁଲ୍ଲାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଶୁଣାଯାଇଥିଲା, ଯିଏ ଅତିରିକ୍ତ ଦୌରା ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ନିର୍ଭର କରିଥିବା *ଜକ୍କୁ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ ବନାମ ରାଜ୍ୟ* ([1])ମାମଲାରେ ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ବେଗଙ୍କ ମତ ସହିତ ସହମତ ନଥିଲେ । ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ବେଗ୍ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଏକ ମାମଲାରେ ମଧ୍ୟ ସମାନ ମତ ରଖିଥିଲେ- *ହରବନ୍ସ ସିଂ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ ବନାମ ରାଜ୍ୟ* ([2])। ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ମୁଲ୍ଲାଙ୍କ ମତ ଥିଲା ଯେ ବିଚାର ଉପଯୁକ୍ତ ଥିଲା, କିନ୍ତୁ ଯେହେତୁ ଏହି ଆଦେଶ ତାଙ୍କ ବାଟରେ ଏକ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ହୋଇଥିଲା, ସେ ଏହି ମାମଲାକୁ ଏକ ବୃହତ ବିଚାରପୀଠକୁ ବିଚାରାର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ କରିଥିଲେ । ବି. ଏନ୍. ନିଗମ ଏବଂ ଏସ୍. ଡି. ସିଂହ, ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ଦ୍ୱୟଙ୍କୁ ନେଇ ଗଠିତ ଏକ ଖଣ୍ଡପୀଠ ମାମଲାର ଶୁଣାଣି କରିଥିଲେ । ବିଦ୍ୱାନ ବିଚାରପତିମାନେ ନିଜ ନିଜ ମଧ୍ୟରେ ଭିନ୍ନ ମତ ରଖିଥିଲେ:ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଜଷ୍ଟିସ୍ ନିଗମଙ୍କ ମତ ଥିଲା ଯେ ଏହି ବିଚାର ବୈଧ, କିନ୍ତୁ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଜଷ୍ଟିସ୍ ସିଂ ତାଙ୍କ ସହ ସହମତ ନଥିଲେ । ଏହାପରେ ଏହି ମାମଲାକୁ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଜଷ୍ଟିସ୍ ବର୍ମାଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ରଖାଯାଇଥିଲା, ଯିଏକି ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଜଷ୍ଟିସ୍ ସିଂହଙ୍କ ସହ ସହମତ ହୋଇଥିଲେ । ଫଳସ୍ୱରୂପ, ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ଉପରେ ଥିବା ଅଭିଯୋଗ ଏବଂ ଦଣ୍ଡାଦେଶକୁ ବାତିଲ କରାଯାଇଥିଲା । ତେବେ ଏହି ମାମଲା ଆବେଦନ ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ବୋଲି ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ବର୍ତ୍ତମାନର ଆବେଦନ ଦାଖଲ କରାଯାଇଛି ।

ଏହି ଦୁଇଟି ମତ ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁଟି ଠିକ୍ ତାହା ଏହି ଆବେଦନରେ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ପ୍ରଶ୍ନ ଅଟେ । ଉତ୍ତର ପ୍ରଦେଶ ଘରୋଇ ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିନିୟମ 15 (2), ଦ୍ୱିତୀୟ ଏବଂ ତୃତୀୟ ଶ୍ରେଣୀ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ଉପରେ ପ୍ରଥମ ଉପଧାରା ଅନୁଯାୟୀ ଅପରାଧଗୁଡ଼ିକର ବିଚାର କରିବା ପାଇଁ ଅଧିକାରିତା କ୍ଷେତ୍ର ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ । ବର୍ତ୍ତମାନର ମାମଲାରେ ବିଚାର ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ କରାଯାଇଥିଲା, ଏବଂ ଯଦି ଅପରାଧକୁ ବିଚାର କରିବା ପାଇଁ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଅଧିକାରିତା ନଥିଲା, ତେବେ ଫୌଜଦାରୀ କାର୍ଯ୍ୟବିଧି ସଂହିତାର ଧାରା 530 (p) ଅନୁଯାୟୀ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନକୁ ସଠିକ ଭାବେ ଅସିଦ୍ଧ ଘୋଷଣା କରାଯାଇଥିଲା । ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଜଷ୍ଟିସ୍ ନିଗମଙ୍କ ମତ ଅନୁଯାୟୀ,

([1]) A.I.R. 1952 All.873
([2]) A.I.R. 1953 All.179

1964
ଉତ୍ତରପ୍ରଦେଶ ରାଜ୍ୟ ବନାମ ସାବିର ଅଲି ଏବଂ ଅନ୍ୟଜଣେ
ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ହିଦାୟତୁଲ୍ଲା

ଯିଏ ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ମୁଲ୍ଲାଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ସୁପାରିଶ ଆଦେଶର ସମର୍ଥନ କରିଛନ୍ତି, ଅଧିନିୟମ 15 (1) ଅଧୀନରେ ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କୁ ଏକ ଅପରାଧ ବିଚାରରୁ ରୋକିବା ପାଇଁ କିଛି ନାହିଁ, କାରଣ ଦଣ୍ଡ ପ୍ରକ୍ରିୟା ସଂହିତାର ତୃତୀୟ ଅନୁସୂଚୀ ଅନୁଯାୟୀ ଜଣେ ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ସାଧାରଣ କ୍ଷମତା, ଦ୍ଵିତୀୟ ଶ୍ରେଣୀ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ସାଧାରଣ କ୍ଷମତାରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରେ । ଅନ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ଅନୁଯାୟୀ, ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିନିୟମ, ଦ୍ଵିତୀୟ ଶ୍ରେଣୀ ଏବଂ ତୃତୀୟ ଶ୍ରେଣୀ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟମାନଙ୍କୁ ଅଧିକାରିତା ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ ଏବଂ ଏହା କୌଣସି ବରିଷ୍ଠ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ଅଧିକାରିତା କ୍ଷେତ୍ରକୁ ବାଦ ଦେଇଥାଏ ।

ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 15 କୁ ନିମ୍ନମତେ ପଢାଯାଏ: -

"15 ଏହି ଅଧ୍ୟାୟ ଅଧୀନରେ ଅପରାଧ ଏବଂ ଏହିପରି ଅପରାଧଗୁଡିକର ବିଚାର ଏବଂ ତାହାର ଦଣ୍ଡ:

(1) କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ଯିଏ ଏହି ଅଧ୍ୟାୟର କୌଣସି ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ଉଲ୍ଲଂଘନ କରନ୍ତି କିମ୍ବା ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ପୂର୍ବ ଅନୁମୋଦନ ବିନା ଏକ ଅନୁମୋଦିତ କାର୍ଯ୍ୟ ଯୋଜନାର ନିର୍ଦ୍ଦେଶରୁ ବିଚ୍ୟୁତ ହୁଅନ୍ତି, ତେବେ ସେ ପ୍ରଥମ ଅପରାଧ ପାଇଁ ଏକ ଶହ ଟଙ୍କା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜୋରିମାନା ଏବଂ ଦ୍ଵିତୀୟ କିମ୍ବା ପରବର୍ତ୍ତୀ କୌଣସି ଅପରାଧ ପାଇଁ ଏକ ହଜାର ଟଙ୍କା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜୋରିମାନା କିମ୍ବା ତିନି ମାସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସାଧାରଣ କାରାଦଣ୍ଡ କିମ୍ବା ଉଭୟ ଦଣ୍ଡରେ ଦଣ୍ଡିତ ହେବେ ।

(2) ଏହି ଧାରା ଅଧୀନରେ ହୋଇଥିବା ଅପରାଧ, ଦ୍ଵିତୀୟ କିମ୍ବା ତୃତୀୟ ଶ୍ରେଣୀ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ବିଚାରଯୋଗ୍ୟ ହେବ ଏବଂ ବିଜ୍ଞପିତ ଅଞ୍ଚଳ କିମ୍ବା ଜଙ୍ଗଲର ଜମି ମାଲିକଙ୍କ ଦ୍ଵାରା କରାଯାଇଥିବା ଅଭିଯୋଗ ଉପରେ ଏହି ଧାରା ଅନୁଯାୟୀ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇପାରିବ, ଯାହା ସମ୍ପର୍କରେ ଅପରାଧ ହୋଇଥିବା ଅଭିଯୋଗ ହୋଇଛି କିମ୍ବା ଏପରି ଏକ ବିଜ୍ଞପିତ ଅଞ୍ଚଳ କିମ୍ବା ଜଙ୍ଗଲର କୌଣସି ଅଧିକାର ଥିବା ଧାରକଙ୍କ ଦ୍ଵାରା କିମ୍ବା ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଦ୍ଵାରା କିମ୍ବା ଏହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ବିଶେଷ ଭାବରେ ପ୍ରାଦେଶିକ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ଵାରା କ୍ଷମତାପ୍ରାପ୍ତ କୌଣସି ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ।

(3) * * * *

(4) * * * *

ଏହି ପ୍ରଶ୍ନଟି ଉପ-ଧାରା (2) ର ପ୍ରଥମ ଭାଗର ବ୍ୟାଖ୍ୟା ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ ଯେଉଁଥିରେ କୁହାଯାଇଛି ଯେ ଧାରା 15 ଅନୁଯାୟୀ ଅପରାଧ ଦ୍ଵିତୀୟ କିମ୍ବା ତୃତୀୟ ଶ୍ରେଣୀ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ବିଚାରଯୋଗ୍ୟ ହେବ । ଏହା "କୌଣସି ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍" ବାକ୍ୟାଂଶକୁ ବ୍ୟବହାର କରେ ନାହିଁ କିମ୍ବା ଏହା "ଏକ ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍" କୁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କରେ ନାହିଁ । ପ୍ରଶ୍ନ ହେଉଛି ଉପଧାରାର ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକ ଜଣେ ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କୁ ବାଦ ଦିଏ କି?ଆମ ମତରେ ଏହାର ଉତ୍ତର, ଫୌଜଦାରୀ କାର୍ଯ୍ୟବିଧି ସଂହିତାର ଧାରା 28 ଏବଂ 29 ଦ୍ଵାରା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି । ସେସବୁକୁ ଏହିପରି ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି: ---

"28. *ଦଣ୍ଡ ସଂହିତା ଅଧୀନରେ ଅପରାଧ*-- ଏହି ସଂହିତାର ଅନ୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକର ବଶବର୍ତ୍ତୀ ରହି, ଭାରତୀୟ ଦଣ୍ଡ ସଂହିତା ଅଧୀନରେ କୌଣସି ଅପରାଧକୁ ବିଚାର କରାଯାଇପାରେ -

(a) ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା, କିମ୍ବା

(b) ଦୌରା ଅଦାଲତ ଦ୍ୱାରା, କିମ୍ବା

(c) ଅନ୍ୟ କୌଣସି ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା, ଯାହା ଦ୍ୱାରା ଏପରି ଅପରାଧ ଦ୍ୱିତୀୟ ଅନୁସୂଚୀର ଅଷ୍ଟମ ସ୍ତମ୍ଭରେ ବିଚାରଯୋଗ୍ୟ ବୋଲି ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

"29. *ଅନ୍ୟ ଆଇନ ଅନୁଯାୟୀ ଅପରାଧ*-- (1) ଏହି ସଂହିତାର ଅନ୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକର ଅଧୀନରେ, ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଆଇନ ଅନୁଯାୟୀ କୌଣସି ଅପରାଧ, ଯେତେବେଳେ ସେହି ଆଇନରେ କୌଣସି ନ୍ୟାୟାଳୟର ଉଲ୍ଲେଖ ଥାଏ, ସେତେବେଳେ ସେହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ବିଚାର କରାଯିବ ।

(2) ଯେତେବେଳେ କୌଣସି ନ୍ୟାୟାଳୟର ଉଲ୍ଲେଖ ନଥାଏ, ଏହା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା କିମ୍ବା ଏହି ସଂହିତା ଅଧୀନରେ ଗଠିତ କୌଣସି ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ଉପରୋକ୍ତ ବିଷୟ ଦ୍ୱାରା ବିଚାର କରାଯାଇପାରିବ, ଯାହା ଦ୍ୱାରା ଦ୍ୱିତୀୟ ଅନୁସୂଚୀର ଅଷ୍ଟମ ସ୍ତମ୍ଭରେ ଏପରି ଅପରାଧ ବିଚାରଯୋଗ୍ୟ ବୋଲି ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

ଫୌଜଦାରୀ କାର୍ଯ୍ୟବିଧି ସଂହିତାର ଯୋଜନା ହେଉଛି ଯେ ଏହା ଦଣ୍ଡ ସଂହିତା ଅଧୀନରେ ଅପରାଧଗୁଡ଼ିକର ବିଚାର ଏବଂ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଆଇନ ଅଧୀନରେ ଅପରାଧ ପାଇଁ ପୃଥକ ଭାବରେ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରେ । ଯେଉଁ ନ୍ୟାୟାଳୟ ସେମାନଙ୍କୁ ବିଚାର କରିବାକୁ ଯାଉଛି ତାହା ସଂହିତାର ଦ୍ୱିତୀୟ ଅନୁସୂଚୀର ଅଷ୍ଟମ ସ୍ତମ୍ଭରେ ସୂଚିତ ହୋଇଛି । ପ୍ରଥମ ଭାଗରେ ଦଣ୍ଡ ସଂହିତା ଅଧୀନରେ ଅପରାଧ ଏବଂ ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଗରେ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଆଇନ ଅଧୀନରେ ଅପରାଧ ରହିଛି । ଦ୍ୱିତୀୟ ଅନୁସୂଚୀରେ ଥିବା ଶେଷ ପ୍ରବେଶ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଆଇନ ଅଧୀନରେ ଅପରାଧର ବିଚାର ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରେ ଯାହା ଏକ ବର୍ଷରୁ କମ୍ କାରାଦଣ୍ଡ କିମ୍ବା କେବଳ ଜୋରିମାନା ଦଣ୍ଡ ଏବଂ ସେଗୁଡିକ "ଯେକୌଣସି ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍" ଦ୍ୱାରା ବିଚାରଯୋଗ୍ୟ । ଯଦି ମାମଲାଟି ଦ୍ୱିତୀୟ ଅନୁସୂଚୀ ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ହୋଇଥାଆନ୍ତା, ତେବେ ଶେଷ ପ୍ରବେଶଟି ନିଃସନ୍ଦେହରେ ଜଣେ ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କୁ ବୁଝାଇଥାନ୍ତା । କିନ୍ତୁ ଧାରା 29 ରେ କୁହାଯାଇଛି ଯେ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଆଇନ ଅଧୀନରେ ଅପରାଧ ସେହି ଅଦାଲତ ଦ୍ୱାରା ବିଚାର କରାଯିବ ଯାହା ସେହି ଆଇନ ଉଲ୍ଲେଖ କରେ, ଏବଂ ଏହା କେବଳ ସେତେବେଳେ, ଯେତେବେଳେ ଦ୍ୱିତୀୟ ଅନୁସୂଚୀର ଅଷ୍ଟମ ସ୍ତମ୍ଭ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟରେ କୌଣସି ଅଦାଲତକୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଏ ନାହିଁ । ଏଠାରେ ଧାରା 15 ର ଉପ-ଧାରା (2) ସେହି ନ୍ୟାୟାଳୟଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରେ ଯାହା ଦ୍ୱାରା ଧାରା 15 (1) ଅନୁଯାୟୀ ଅପରାଧ ବିଚାରଯୋଗ୍ୟ ହୋଇଥାଏ ଏବଂ ଧାରା 29 (1), ଦ୍ୱିତୀୟ ଅନୁସୂଚୀର ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଗର ପ୍ରୟୋଗକୁ ବାଦ ଦେଇଥାଏ । ଧାରା 29ର ଉପ-ଧାରା (1) ର ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକ ଅଲଂଘନୀୟ । ସେମାନଙ୍କ ପାଖରୁ ମୁକୁଳିବାର ବାଟ ନାହିଁ । ସେମାନେ କହିଛନ୍ତି ଯେ 'ସଂହିତାର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଧୀନରେ' ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଆଇନ ଅନୁଯାୟୀ କୌଣସି ଅପରାଧ ଅଦାଲତ ଦ୍ୱାରା ବିଚାର କରାଯିବ ଯେତେବେଳେ ସେହି ଅଦାଲତ ସେହି ଆଇନରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଏ । ତେଣୁ ଧାରା 15 (1) ଅନୁଯାୟୀ ଏକ ମାମଲା କେବଳ ଦ୍ୱିତୀୟ ଏବଂ ତୃତୀୟ ଶ୍ରେଣୀର ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ନାମକ ଦୁଇଟି ଅଦାଲତ ଦ୍ୱାରା ବିଚାରଯୋଗ୍ୟ ଏବଂ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନୁହେଁ । ଆବେଦନକାରୀ 'ସଂହିତାର ଅନ୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ବିଷୟ' ଶବ୍ଦ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରନ୍ତି ଏବଂ ତୃତୀୟ ଅନୁସୂଚୀକୁ ସୂଚିତ କରିଥାଏ । କିନ୍ତୁ ସେହି ଅନୁସୂଚୀ, ଫୌଜଦାରୀ କାର୍ଯ୍ୟବିଧି ସଂହିତା ଅଧୀନରେ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ସାଧାରଣ କ୍ଷମତା ସହିତ ଜଡିତ । ଧାରା 15 ର ଦ୍ୱିତୀୟ ଉପଧାରାର ଶବ୍ଦଗୁଡିକ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ସାଧାରଣ କ୍ଷମତାର ବର୍ଣ୍ଣନା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବହୀନ ହୋଇନଥାଏ । ସହାୟକ ଭାବେ, ଅନୁସୂଚୀ-III ଧାରା-29ର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅତିକମରେ ସେହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅନାବଶ୍ୟକ ଏବଂ ବ୍ୟର୍ଥ ହୋଇଯିବ, ଯେଉଁଠି

1964

ଉତ୍ତରପ୍ରଦେଶ ରାଜ୍ୟ ବନାମ ସାବିର ଅଲି ଏବଂ ଅନ୍ୟଜଣେ

ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ହିଦାୟତୁଲ୍ଲା

ଦ୍ୱିତୀୟ ଅନୁସୂଚୀର ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଗ ଲାଗୁ ହୋଇଥାଏ । ଧାରା 15 (2) ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନ୍ୟାୟାଳୟକୁ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରିଥାଏ ଏବଂ ଧାରା 29 (1) ର ଶବ୍ଦକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଅନ୍ୟ କୌଣସି ନ୍ୟାୟାଳୟ ଧାରା 15 (1) ଅନୁଯାୟୀ ଅପରାଧଗୁଡ଼ିକର ବିଚାର କରିପାରିବେ ନାହିଁ ଯଦିଓ ସେହି ନ୍ୟାୟାଳୟଗୁଡ଼ିକର କ୍ଷମତା ଦ୍ୱିତୀୟ ଏବଂ ତୃତୀୟ ଶ୍ରେଣୀ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ଠାରୁ ଅଧିକ ହୋଇପାରେ । ଯଦି ଦ୍ୱିତୀୟ ଅନୁସୂଚୀ, ଯାହା ଦଣ୍ଡ ସଂହିତା ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ ଆଇନ ଅଧୀନରେ ଅପରାଧଗୁଡ଼ିକର ବିଚାର ପାଇଁ ନ୍ୟାୟାଳୟଗୁଡ଼ିକୁ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରି, ତାହାକୁ ବାଦ ଦିଆଯାଏ, ତେବେ ତୃତୀୟ ଅନୁସୂଚୀ ପରୋକ୍ଷ ଭାବରେ ସମାନ ଫଳାଫଳ ଆଣିପାରିବ ନାହିଁ । ତେଣୁ ତୃତୀୟ ଅନୁସୂଚୀର ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକ ସାଧାରଣ କ୍ଷମତାକୁ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିବା ପାଇଁ ଗ୍ରହଣ କରାଯିବା ଉଚିତ ଏବଂ ଦ୍ୱିତୀୟ ଅନୁସୂଚୀ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ଅପରାଧଗୁଡ଼ିକର ବିଚାର ପାଇଁ କ୍ଷେତ୍ରାଧିକାର ସୃଷ୍ଟି କରିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ ।

ଆମ ସମ୍ମୁଖରେ ଏହା ଯୁକ୍ତି କରାଯାଇଥିଲା ଯେ ଦ୍ୱିତୀୟ ଏବଂ ତୃତୀୟ ଶ୍ରେଣୀ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟମାନେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅପରାଧଗୁଡ଼ିକର ବିଚାର କରିପାରିବେ ବୋଲି ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରିବାର କୌଣସି ଅର୍ଥ ନାହିଁ କାରଣ ଧାରା 32 ଅନୁଯାୟୀ ସେମାନଙ୍କର କ୍ଷମତା, ଧାରା 15 (1) ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଦଣ୍ଡ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନଥାଏ । ଏହି ପ୍ରଶ୍ନ ସିଧାସଳଖ ଉଠୁନାହିଁ କିନ୍ତୁ ଏହା କୁହାଯାଇପାରେ ଯେ ଦୁଇଟି ମତ ସମ୍ଭବ:ଗୋଟିଏ ହେଉଛି ଯେ ଏହି ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟମାନଙ୍କ କ୍ଷମତା ଧାରା 32 ଅନୁଯାୟୀ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଠାରୁ ଅଧିକ ସମ୍ପ୍ରସାରିତ ହୋଇଛି । ଅନ୍ୟଟି ହେଉଛି ଯେ ଯେଉଁ ମାମଲାରେ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ଅନୁଭବ କରନ୍ତି ଯେ ଏକ ଭାରୀ ଦଣ୍ଡ ଲାଗୁ କରାଯିବା ଉଚିତ, ସେ ସଂହିତାର ଧାରା 349 ର ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକର ଆଶ୍ରୟ ନେଇପାରିବେ ଏବଂ ଜଣେ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କୁ ସୁପାରିଶ କରିପାରିବେ ଯିଏ ଏହି ମାମଲାରେ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଦଣ୍ଡ ଲାଗୁ କରିପାରିବେ । "ସଂହିତାର ଅନ୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକର ଅଧୀନରେ" ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକ ଏହା କରିବା ପାଇଁ ସକ୍ଷମ ହେବ ।

ତେଣୁ, ଆମ ମତରେ, ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିନିୟମ 15ର ବ୍ୟବସ୍ଥା ସହିତ ପଢାଯାଉଥିବା ସଂହିତାର ଯୋଜନା ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଦର୍ଶାଏ ଯେ ଧାରା 15 ଅନୁଯାୟୀ ଅପରାଧ କୌଣସି ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବିଚାରଯୋଗ୍ୟ ନୁହେଁ, ଯଦି ଦ୍ୱିତୀୟ ଅନୁସୂଚୀ ଲାଗୁ ହୁଏ ତେବେ ଏହା ହେବ । ତେଣୁ ସେମାନେ ଦ୍ୱିତୀୟ ଉପଧାରାରେ ନାମିତ ହୋଇଥିବା ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବିଚାରଯୋଗ୍ୟ । ଏହା କହିବା ଉଚିତ, କାରଣ ଯେ କୌଣସି ମାମଲାରେ ଦ୍ୱିତୀୟ କିମ୍ବା ତୃତୀୟ ଶ୍ରେଣୀ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତକୁ ଆବେଦନ କରାଯାଇପାରେ ଯେଉଁଠି ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ଏବଂ 50/- ଟଙ୍କା ଜୋରିମାନା ଦଣ୍ଡାଦେଶ କିମ୍ବା 200/- ଟଙ୍କାରୁ କମ୍ ଜୋରିମାନା ପରେ ଏକ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ବିଚାର ଆବେଦନଯୋଗ୍ୟ ନୁହେଁ । ଏହା ସମ୍ଭବ ଯେ ଏହା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଥିଲା ଯେ ଆବେଦନ କରିବାର ଅଧିକାର ପ୍ରଦାନ କରାଯିବା ଉଚିତ ଏବଂ ତେଣୁ ଏହି ଅପରାଧଗୁଡ଼ିକର ବିଚାର ଦ୍ୱିତୀୟ ଏବଂ ତୃତୀୟ ଶ୍ରେଣୀ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସୀମିତ ଥିଲା । *ହରବଂସ ସିଂହ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ ବନାମ ରାଜ୍ୟ*[1]) ମାମଲାରେ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଜଷ୍ଟିସ୍ ବେଗଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏହା ଦର୍ଶାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଜଷ୍ଟିସ୍ ବର୍ମାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ମତାମତର ସୁପାରିଶକୁ ମଧ୍ୟ ବର୍ତ୍ତମାନର ମାମଲାରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଥିଲା । ଆମ ମତରେ, ଏହା ଏପରି ଏକ ପରିସ୍ଥିତି ଯାହାକୁ ଧ୍ୟାନରେ ରଖାଯାଇପାରିବ । ଏହି ମାମଲାରେ ଏହାକୁ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଭାବରେ ଚିତ୍ରିତ ହୋଇଛି । ବିଚାର ସମୟରେ ଯଦି ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କୁ ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ କ୍ଷମତା ଦିଆଯାଇ ନ ଥାନ୍ତା, ତେବେ ସେହି ନିର୍ଣ୍ଣୟ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏକ ଆବେଦନ ହୋଇଥାନ୍ତା ।ଉତ୍ତରଦାତାମାନେ ଆବେଦନ କରିବାର ଅଧିକାରରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇଥିଲେ । ଯାହା ହେଉନା କାହିଁକି, ଧାରା 29 (1) ର ସ୍ପଷ୍ଟ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକ ଦୃଷ୍ଟିରେ, ଏହି ମାମଲାଗୁଡ଼ିକର ବିଚାର ଧାରା 15 (2) ରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନ୍ୟାୟାଳୟ ସମ୍ମୁଖରେ ହେବା ଉଚିତ ଥିଲା ଏବଂ ଯେହେତୁ ବିଚାର ଜଣେ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଥିଲା, ଯାହାଙ୍କୁ ଅପରାଧର ବିଚାର କରିବାକୁ କ୍ଷମତା ଦିଆଯାଇ ନଥିଲା, ତେଣୁ ଫୌଜଦାରୀ କାର୍ଯ୍ୟବିଧି ସଂହିତାର ଧାରା 530

([1]) A.I.R. 1953 All. 179.

1964

ଉତ୍ତରପ୍ରଦେଶ ରାଜ୍ୟ ବନାମ ସାବିର ଅଲି ଏବଂ ଅନ୍ୟଜଣେ

ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ହିଦାୟତୁଲ୍ଲା

(p) ଅନୁଯାୟୀ ହୋଇଥିବା କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନକୁ ଯଥାର୍ଥ ଭାବରେ ଅସିଦ୍ଧ ଘୋଷଣା କରାଯାଇଥିଲା । ତଦନୁସାରେ ଆମେ ବିଚାର କରୁଛୁ ଯେ ଆବେଦନ ଅଧୀନରେ ଥିବା ନିର୍ଣ୍ଣୟ ସଠିକ୍ ଥିଲା । ଆବେଦନ ବିଫଳ ହୋଇଛି ଏବଂ ଖାରଜ ହୋଇଛି ।

ଆବେଦନକୁ ଖାରଜ କରାଗଲା ।

ଅସ୍ୱୀକରଣ

"ଉପଭାଷାରେ ଅନୁବାଦିତ ରାୟ କେବଳ ମକଦ୍ଦମାରେ ପକ୍ଷଭୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ସୀମିତ ବ୍ୟବହାର ଏବଂ ତାଙ୍କ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷାରେ ବୋଧଗମ୍ୟ ହେବା ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଏବଂ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ଏହା ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇନପାରେ । ସମସ୍ତ ବ୍ୟାବହାରିକ ଏବଂ ସରକାରୀ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ରାୟର ଇଂରାଜୀ ସଂସ୍କରଣଟି ପ୍ରାମାଣିକ ବିବେଚିତ ହେବ ଏବଂ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ ଏବଂ ନିଷ୍ପାଦନ ନିମନ୍ତେ ଏହା ଉପଯୁକ୍ତ ବିବେଚିତ ହେବ ।"

ଭାଷାନ୍ତର:

ଶ୍ରୀ ଜଟାଧାରୀ ସେଠୀ

ଉପବିଭାଗ ଅଧିକାରୀ (ଅନୁବାଦ), ଓଡ଼ିଶା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ, କଟକ ।